

در بند «م» ماده (۵۲) قانون برنامه چهارم توسعه به نوسازی، مقاوم‌سازی و استاندارد نمودن فضاهای آموزشی به ویژه برای مناطق کمتر توسعه یافته توجه ویژه‌ای شده که این امر موضوع مهمی در راستای جلوگیری از خسارات جانی و مالی ناشی از بروز حوادث غیرمترقبه از قبیل زلزله، آتش‌سوزی و ... با توجه به نیاز کشور به سرمایه‌های انسانی می‌باشد. اما در این خصوص باید به نکات زیر توجه داشت:

. به موجب ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه، مقرر شده حساب ذخیره ارزی با اهداف محدودسازی نوسانات، تبدیل دارایی فروش نفت به انواع دیگر دارایی، تعدیل چرخه رونق و رکود، هموار نمودن هزینه نوسانات بودجه و پس‌انداز درآمد نفت برای نسل‌های آینده و فراهم کردن امکان تحقق فعالیت‌های پیش‌بینی شده که در برنامه سوم توسعه ایجاد شده در برنامه چهارم توسعه با تغییراتی تداوم داشته باشد. بنا بر قانون از موجودی حساب ذخیره ارزی حداکثر ۵۰ درصد برای بخش غیردولتی پیش‌بینی شده و در بخش دولتی استفاده از وجوه حساب صرفاً در قالب بودجه‌های سنواتی مجاز خواهد بود. بر این اساس پیش‌بینی برداشت به میزان ۶۰۹ میلیون دلار در قالب اصلاح بودجه برای سال ۱۳۸۴ و با توجه به گذشت زمان شش ماه از سال و همچنین ماهیت عمرانی داشتن هزینه‌ها و نیاز به انجام مطالعات فنی و اجرایی لازم، جنبه اجرایی پیدا خواهد کرد و ممکن است باعث به هدر رفتن منابع شود.

. در لایحه مذکور توجیحات کافی برای استفاده از این حجم عظیم از حساب ذخیره ارزی (حدود ۴ میلیارد دلار طی ۴ سال) ارائه نشده است. ضمن این‌که به نظر می‌رسد که سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور توان جذب این حجم عظیم از منابع (به طور متوسط سالی نهصد میلیون دلار) و همچنین توان هزینه کردن کارآمد آن را نداشته باشد. بنابراین لازم است درخصوص این میزان تقاضای منابع توجیحات (مطالعاتی، فنی، اجرایی، ...) از سوی پیشنهاد کنندگان لایحه ارائه شود.

. در بند «م» ماده (۵۲) هیچ تأکیدی به استفاده از حساب ذخیره ارزی به عنوان تنها منبع تأمین اعتبار برای اجرای بند مذکور نشده است. قابل ذکر است در سال‌های اخیر در امر ساخت و ساز فضاهای آموزشی و استانداردسازی فضاهای آموزشی موجود و تجهیز آن‌ها اقداماتی از قبیل تأمین منابع مالی و تجهیز منابع جدید (بند «ج» ماده (۱۴۴)، مواد (۱۴۵) و (۱۴۶) قانون برنامه سوم)، مدیریت منابع و استفاده از ظرفیت‌های موجود (ماده (۱۴۵))، تشویق به مشارکت مردم در فعالیت‌ها (بندهای «الف» و «ب» ماده (۱۴۴)) انجام شده است.

. براساس گزارش سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور درخصوص مورد اخیر اقداماتی از قبیل برقراری معافیت‌های مالیاتی و پرداخت عوارض، برگزاری جشنواره خیرین مدرسه‌ساز و دیگر اقدامات تشویقی و کمک به تکمیل پروژه‌های شروع شده به وسیله خیرین از محل منابع دولتی

باعث شده تنها در سال ۱۳۸۳ تعداد ۳۰۳ پروژه مردمی شامل ۲۱۸۰ کلاس درس و ۷۸۵ پروژه مشارکتی شامل ۳۳۶۹ کلاس درس به پایان برسد. همچنین تعداد ۸۹۳ پروژه مردمی با ۵۳۴۳ کلاس درس و ۱۹۲۲ پروژه مشارکتی با ۸۰۸۴ کلاس درس در حال اجرا می‌باشد. علاوه بر اقدامات مذکور طی سال‌های برنامه سوم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آموزش و پرورش افزایش یافته و این اعتبارات از ۱۳۵۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۷۹ با رشد متوسط سالانه ۶/۶ درصد در سال ۱۳۸۳ به حدود ۱۷۵۰ میلیارد ریال افزایش یافته است. البته براساس همین گزارش میزان عدم تحقق اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ۵/۴ درصد به ۴۸/۸ درصد در سال ۱۳۸۳ رسیده است. با توجه به موارد مذکور در صورت اجرای صحیح‌تر سیاست‌های در حال اجرا و اتخاذ سیاست‌های تشویقی دیگر و همچنین تخصیص کامل و به موقع اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش آموزش و پرورش می‌توان به اهداف مورد نظر قانونگذار (در بند «م» ماده (۵۲) قانون برنامه چهارم) حتی بدون استفاده از منابع حساب ذخیره ارزی دست یافت. بنابراین لازم است در کنار تنها پیشنهاد لایحه مذکور مبنی بر استفاده از منابع حساب ذخیره ارزی برای دستیابی به اهداف موردنظر، سیاست‌ها و منابع دیگر نیز پیشنهاد شود تا بتوان از منابع حساب ذخیره ارزی در موارد دیگر که باعث رونق بیش‌تر چرخه اقتصادی کشور می‌شود استفاده نمود.

. لازم است در برآورد منابع برای اجرای بند «م» ماده (۵۲) قانون برنامه چهارم موضوع کاهش جمعیت دانش‌آموز خصوصاً در مناطق روستایی و به تبع آن کاهش نیاز به کلاس درس مورد توجه قرار گیرد.

. بودجه کل کشور «ریالی» است و در اختیار قرار دادن ارز به آموزش و پرورش (سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور) مغایر قسمت آخر بند «ج» ماده (۱) قانون برنامه چهارم و اصول بودجه کل کشور می‌باشد.

. چون مبلغ ارزی لایحه به سقف ماده واحده قانون بودجه ۱۳۸۴ اضافه نشده است (هر چند طبق تبصره «۲» راهکار اصلاح بودجه تعیین شده است) مغایر بند «و» ماده (۱) قانون برنامه چهارم می‌باشد.

. با توجه به این‌که مبلغ برداشت از حساب ذخیره ارزی باید به سقف منابع «واگذاری دارایی‌های مالی» اضافه شود و از طرف دیگر اعتبارات مشخص ریالی که به سقف اعتبارات وزارت آموزش و پرورش اضافه می‌شود تعیین و مشخص گردد و لایحه مذکور فاقد این اطلاعات می‌باشد بنابراین مغایر بند «ج» ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه می‌باشد.

دولت می‌تواند در صورت ضرورت در هنگام ارائه لایحه بودجه سالانه در قالب طرح‌های عمرانی از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای یا استفاده از صندوق ذخیره ارزی در حدود امکانات مالی دولت اقدام نماید و تخصیص اعتبار در این خصوص منع قانونی ندارد و اصولاً تعمیرات مدارس و مقاوم‌سازی آن‌ها نیاز ارزی ندارند.